

San Remo látképe

Madonna Della Costa szentély San Remoban

Kikötő San Remoban, az 1930-as években

San Remo, Casino Municipal

44.

VASZARY JÁNOS (1867-1939)

San Remo, 1937

Olaj, vászon, 90,5x87,5 cm

Jelezve jobbra lent: Vaszary J.

Kezdő ár: 36 000 000 Ft / 114 286 EUR

Becsérték: 60 000 000 – 100 000 000 Ft

Estimated value: 190 476 – 317 460 EUR

PROVENIENCIA:

- korábban Hazai Ödön gyűjteményében

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA:

- A magyar festészet rejtőzködő csodái II. Mű-Terem Galéria, Budapest, 2005. szeptember 10. – október 9., 168-169. oldal
- Vaszary János (1867-1939) gyűjteményes kiállítása. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2007. október 18. – 2008. február 10. katalógus: 199.

A VASZARY-KÉRDÉS

Ha Vaszary János nem Magyarországon, hanem például Párizsban élt volna, akkor ma a modern művészet legnagyobbjai között emlegetnénk a nevét. Nagyformátumú, ízig-vérig festői alkatának szűk volt itthon a tér, váratlan stílusfordulatait nem tudta kellőképpen lereagálni a hazai kritika, tökélyre fejlesztett festői nyelvét, annak megannyi dialektusával virtuozitásként, üres dekoratívizmusként vagy éppen intellektuális ridegségként aposztrofálták. Pedig Vaszary minden egyes korszakában a tökéletességben kifejeződő teljességre törekedett, ezt mutatja egyébként életművének egésze is, ha egyetlen szerves egységnek tekintjük azt.

Jól emlékszem, hogy amikor 1980-ban először láttam egy nagyobb Vaszary-kiállítást Kaposváron, alig tudtam elhinni, hogy a realista, szecessziós, expresszionista és art-decos művek szerzője egyazon személy. Mintha több festő, több nagyon jó festő bújt volna meg egyetlen név alatt. Hosszú időbe telt, mire megérteni véltem törekvéseit; ma úgy látom, a figurativitásba akarta elérni az absztrakciót. Vaszary kapcsán, mint neki különösen fontos festőt, Picassot emlegeti a szakirodalom, én azonban sokkal inkább Matisse festészetéhez látom hasonlónak életművét. Nem véletlen, hogy mindkettejünkkel szemben egyfajta „befogadói hiátus”, egyfajta távolságtartás érzékelhető a műértő közönség részéről. Ugyanakkor Vaszarynak mindig voltak lelkes hívei, kollégák, tanítványok és nem utolsósorban műgyűjtők. Utóbbiak közül Révész István és Keleti Andor gyűjteménye volt a legismertebb, de jelentős számú és fajsúlyos művek voltak Hazai Ödön birtokában is. Sokatmondó adat, hogy a Magyar Nemzeti Galériában rendezett 1961-es nagy Vaszary-émlékkiállításon, amely a mester halála után először vetett számat az életművel, Hazai Ödön gyűjteményéből tíz képet állítottak ki.

44

Vaszary János: San Remo-i orosz templom, 1937, Magyar Nemzeti Galéria

A FEHÉR KÉPEK KORSZAKA

1925-ben Vaszary hosszabb időt töltött Párizsban, a múzeumokat látogatta, a Louvre termeit járta be újra és újra, miközben nem kevésbé nyűgözte le a modern nagyváros színes, mozgalmas élete, a modern művészetet bemutató galériák végtelen sora. *„Vaszaryt érdekelte ez az új Párizs, érintkezési pontokat keresett az eligazodáshoz”* – írja Gergely Mariann. A műkereskedők kínálatából Foujita, Van Dongen és Utrillo munkáit emelte ki, bár némi iróniával azt is megjegyezte, hogy *„tehetségük mellett nem utolsó életművészek”*. Az École de Paris festőitől kapta a bátorítást festői nyelvezete radikális megújításához, melynek során az addig használt sötét alapozást fehérre cserélte, és erre vitte fel a tiszta színfoltokból építkező látványt. A párizsi inspirációhoz járult a következő években egy másik, attól nagyon eltérő, mely nem kevésbé termékeny hatással volt Vaszary festészetére. Ez pedig nem más, mint az 1926-tól évenként ismétlődő itáliai nyarak gazdag élményvilága, az a mediterrán tér-, szín- és fény-élmény amely az érzékelés közvetlenségével kapcsolta össze a modern életformát az antik szépségeszménnyel.

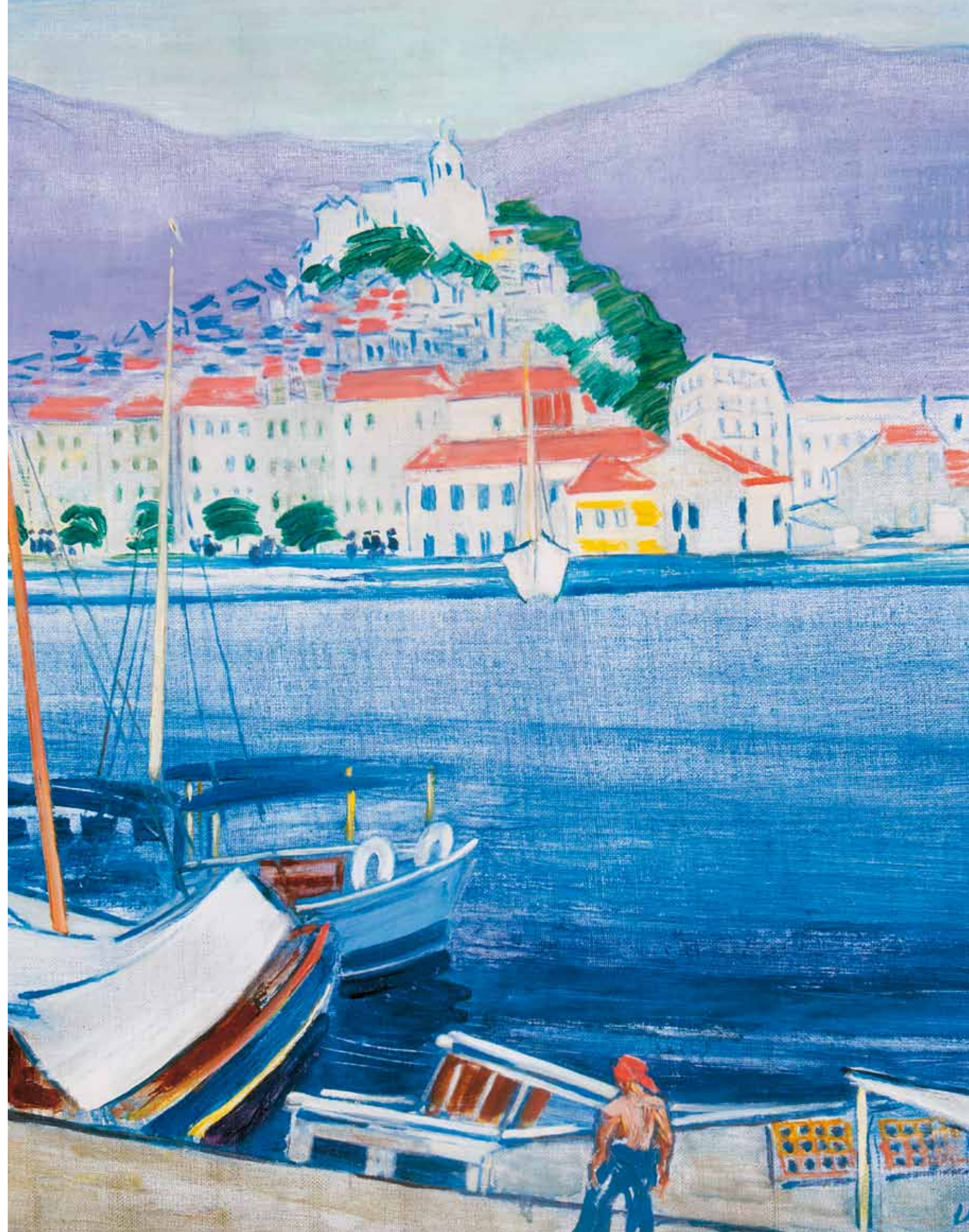
ITÁLIA

Az olaszországi utazások helyszíneit szinte naplószerű pontossággal örökítették meg a festő vázlatfüzetei. Járt Firenzében, Assisiben, Piranoban, Riminiben, Alassioban, és utolsó itáliai nyarán, 1937-ben San Remoban. A vázlatokból aztán télen, a műteremben keletkeztek a tengerpartot, a műemlékeket, a lobogó életet vagy éppen a csendet felidéző képek. A látott valóság mozzanataiból egy új esztétikai dimenzió valósága bontakozott ki. Ahogy Ernst Cassirer írta a perspektíva szimbolikus tartalmáról folytatott vita során, az 1920-as évek elején: *„A világ művészi felfogásában és megalkotásában a motívumok eme küzdelme és vitája helyébe egy tiszta egyensúly lép. Ebben a tiszta egyensúlyban áll az esztétikai tudat élete. A művészi szemlélet nem pillant túl a képen keresztül valami másra, ami benne kifejeződik és megjelenítődik, hanem elmélyül magának a képnek a tiszta formájában és ki is tart ennél.”* A kép önmagában érvényes, egy olyan teljesség hordozója, amelyből nem lehet elvenni és amelyhez nem lehet hozzátenni.

SAN REMO

A Ligur tenger partján fekvő San Remo (mai írással Sanremo) egyike az olasz Riviéra gyöngyszemeinek. A régi város egy kúpos dombra épült, ez a La Pigna, melynek csúcsán messziről feltűnik a Madonna della Costa temploma. A domb alatt, a tengerparton modern épületek sorakoznak, a háttérben mélyzöld erdővel borítva az Alpok nyúlványai látszanak. Vaszary a tenger felől, a kikötő benyúló mólójáról készített vázlatok alapján éteri fényben lebegve festette meg a várost. Korábbi tengerparti képeivel összehasonlítva itt egy lírába hajló meditatív szemlélet váltja fel a pillanatképek életteli ragyogását, *„egy bizonyos légység, bársonyosság veszi át az uralmat (...) egy alig észrevehető édesség az eddigi – szinte erőteljes – vonalakat és színfoltokat oly jótékony módon enyhíti, hogy szinte líra csendül ki belőlük”* (Herman Lipót). A színek oly mértékben áttetszővé válnak, mintha üvegre festette volna a képet, szinte azt mondhatni, a színek helyét átveszi a fény. Az a remegő és mégis időtlen fény, amely bejárja a hasonló térbeli rendet követő régi kínai festményeket, ahol az egymás fölé rendelt regiszterekben a valóság újabb és újabb magasságai bontakoznak ki. Bár váratlanul, élete teljében érte a halál, ez a kép, Vaszary egyik utolsó itáliai látomása búcsú mindattól, amit szeretett, attól, amit féltő gonddal hagyott az utókorra.

Boros Judit

Vaszary János: San Remo, 1927, Magántulajdon

